

Душан Пајин

ИЗЛОЖБА С ПОВОДОМ

Миодраг Јањушевић (1941–79) – Галерија Факултета ликовних уметности, Београд (1–16. 12. 2009)

И сада – после тридесет година – дела Миодрага Јањушевића сведоче о једном занимљивом и талентованом аутору на тада југословенској, а сада српској, ликовној сцени – у периоду од двадесет година (1959–79). Миодраг Јањушевић представља значајну фигуру у историји уметности у Србији, у другој половини XX века.

Оно што можемо да закључимо јесте да су дела Миодрага Јањушевића наслеђе уметника који је настојао да уобличи и изрази свој ликовни сензибилитет, комбинујући европске ликовне токове са властитим сензибилитетом, тј. стављајући сликарство у функцију личног израза.

У богатој оставштини радова Миодрага Јањушевића – који се налазе у приватним колекцијама његових сестара, Милице и Јованке, као и других колекционара у Београду – један део чине радови настали током студија, а већи део они настали после студија (1965–1979).

Међу њима има дела различитих техника – од цртежа до слика (изведених различитим техникама) и графика, па чак и скулптура. Ту су укључени и различити жанрови, од портрета и аутопортрета, до женских фигура (које су најбројније), мртвих природа и пејзажа (којих је најмање). На радовима нису назначене године (када су настали), тако да хронолошка реконструкција зависи од сећања савременика.

За Миодрага Јањушевића сликарство је било пут да се изрази једно лично виђење света – без обзира да ли је непосредан предмет слике женско тело, нечије лице, угинула птица, петролејка, или игра форми и боја, које су на граници апстракције. У том погледу, посебно су занимљиве слике које нас воде од људских фигура у композиције које су на граници апстракције, или су апстрактне, а које још увек задржавају одређену асоцијативност везану за фигуру, или фигуре. Некад је то реализовано у сведеној сивој гами, а некад са колоритом и формама.

Код Јањушевића су телесно и телесност изражени формом, обликом и динамиком тела, а некад као да је укључен и тактилни квалитет – боја и тактилни доживљај тела, или датог објекта (птица, совуљага, сунцокрет, петролејка итд.).

Ако се неки делови Јањушевићевог израза могу поредити са Матисом, с друге стране, лични трагизам (прерана смрт итд.) може се поредити са биографијом Ван Гога, као и нека позитивна искуства везана за уметност, о којима Ван Гог говори у својим писмима брату Теу. Мени се у том погледу посебно намећу два одломка из Ван Гогових писама, које препознајем и у биографији и делу Миодрага Јањушевића. А то су: *Неки људи имају огњиште у души, а нико никада не долази да се на њему огреје; пролазници оштравају само мало дима изнад димњака и одлазе својим пуштем* (из Ван Гоговог писма брату Теу, јули 1880), и: *Ако је човек здрав, он мора моћи живети од једног комада хлеба, чак и ако ради цео дан... А ипак мора јасно осећати звезде и бесконачности у висини. Тада је животи, упркос свему, божије чаробан* (из писма – авг. 1888).

Део Јањушевићеве ликовне оставштине представља и занимљив блок са цртежима ликова људи са којима је неко време боравио, док је био на болничком третману, у Шкофљици (Словенија). Он је задржао ликовну радозналост и емпатију и у тим околностима, а ликови који израћају пред посматрачем, као да граде једну визуелну новелу – сваки са властитим лицем, судбином и могућом надом у оздрављење, која их је и довела на то место.

Поједина дела Миодрага Јањушевића као да сведоче и о инспирацији везаној за слике тушем, рађене у Кини и Јапану, у духу зен сликарства. Такве су слике са мотивом гране, или посуда са два пера. Да ли је сличност случајна, или заснована на познавању те традиције, не могу да тврдим, иако сам Јањушевића и лично познавао, а неких година с њим и ишао на курсеве цртања у Шуматовачкој улици, у време кад ни он ни ја нисмо ништа знали о уметности у духу зена.